

Alkolås efter rattfylleri

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2010/11:26 Alkolås efter rattfylleri, två följdmotioner samt tre motioner från den allmänna motionstiden 2010/11 om alkolåsfrågor.

I propositionen föreslår regeringen ett permanent system med villkorlig körkortsåterkallelse. Den som dömts för rattfylleri föreslås få behålla sitt körkort om alkolås installeras och vissa andra krav är uppfyllda. Tiden med krav på alkolås kan variera. Spärrtiden, den tid då körkortet återkallas om alkolås inte ges som villkor, föreslås bli minst lika lång som villkorstiden med alkolås, dvs. ett eller två år.

Utskottet framhåller att alkoholpåverkade förare utgör en stor riskfaktor i trafiken och klargör att det finns ett klart samband mellan förekomsten av trafikolyckor och rattfylleri. För att minska antalet dödade och allvarligt skadade i trafiken och nå trafiksäkerhetsmålen behöver åtgärderna mot rattfylleri bli effektivare. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag att permanenta systemet med alkolås efter rattfylleribrott. Utskottet anser att det är det viktigt att individen ges starka motiv för att ansöka om alkolåsvillkorat körkort. Därför bör, som regeringen förordar, kostnaderna för individen sänkas och konsekvenserna av att inte ansöka om alkolåsvillkorat körkort bli mer kännbara.

Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund propositionens förslag och avstyrker samliga motioner.

I betänkandet finns fyra reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	6
Alkolås efter rattfylleri	6
Alkolås efter läkares anmälan	19
Obligatoriskt införande av alkolås	20
Alkolås som upphandlingskrav	23
Förmånsvärde vid alkolås i tjänstebilar	24
Reservationer	26
1. Alkolås efter rattfylleri, punkt 1 (S, MP, V)	26
2. Obligatoriskt införande av alkolås, punkt 3 (S, MP, V)	27
3. Alkolås som upphandlingskrav, punkt 4 (S, MP, V)	28
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	29
Propositionen	29
Följdmotionerna	29
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	30
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	31

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Alkolås efter rattfylleri

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i körkortslagen (1998:488)
2. lag om ändring i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:26 punkterna 1 och 2 samt avslår motionerna

2010/11:T8 av Siv Holma m.fl. (V, MP) yrkande 4,

2010/11:T362 av Börje Vestlund (S) i denna del och

2010/11:T442 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (S, MP, V)

2. Alkolås efter läkares anmälan

Riksdagen avslår motion

2010/11:T442 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkande 3.

3. Obligatoriskt införande av alkolås

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:T8 av Siv Holma m.fl. (V, MP) yrkande 1,

2010/11:T9 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2010/11:T362 av Börje Vestlund (S) i denna del,

2010/11:T411 av Anita Brodén och Annika Carlsson (FP, C) yrkande 3 och

2010/11:T442 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkandena 4 och 5.

Reservation 2 (S, MP, V)

4. Alkolås som upphandlingskrav

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:T8 av Siv Holma m.fl. (V, MP) yrkandena 2 och 3 samt

2010/11:T362 av Börje Vestlund (S) i denna del.

Reservation 3 (S, MP, V)

5. Förmånsvärde vid alkolås i tjänstebilar

Riksdagen avslår motion

2010/11:T362 av Börje Vestlund (S) i denna del.

Stockholm den 25 november 2010

På trafikutskottets vägnar

Anders Ygeman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Ygeman (S), Jan-Evert Rådström (M), Eliza Roszkowska Öberg (M), Pia Nilsson (S), Malin Löfsjögård (M), Lars Mejern Larsson (S), Sten Bergheden (M), Désirée Liljevall (S), Lars Tysklind (FP), Leif Pettersson (S), Anders Åkesson (C), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Edward Riedl (M), Stina Bergström (MP), Annelie Enochson (KD), Tony Wiklander (SD) och Siv Holma (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2010/11:26 Alkolås efter rattfylleri, två följdmotioner samt tre motioner från den allmänna motionstiden 2001/11 om alkolåsfrågor.

Regeringens förslag grundar sig på en utredning redovisad i betänkandet Alkolås för rattfyllerister och körkortsprov i privat regi (SOU 2008:84).

Regeringen har inhämtat Lagrådets yttrande och har i huvudsak följt Lagrådets förslag.

Utskottet redovisar i bilaga 1 en förteckning över regeringens förslag till riksdagsbeslut och de motioner som behandlas i betänkandet. Regeringens lagförslag återfinns i bilaga 2.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ett permanent system att som alternativ till körkortsåterkallelse vid rattfylleribrott medge körkortsinnehav med alkolås som villkor. Förslaget innebär att ett beslut om körkortsinnehav villkorat av alkolås ska kunna meddelas efter ansökan i stället för interimistisk eller slutlig återkallelse av körkort på grund av rattfylleri efter alkoholintag. Tiden med alkolåset, villkorstiden, föreslås bli differentierad. Om en ansökan inte lämnas in, eller om den inte kan bifallas, ska körkortet återkallas. När spärrtiden bestäms ska den, enligt regeringens förslag, motsvara lägst den villkorstid som skulle ha bestämts vid ett bifall till ansökan om villkorat körkort, dvs. ett eller två år.

Utskottets överväganden

Alkolås efter rattfylleri

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488) och förslag till lag om ändring i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse. Utskottet framhåller att åtgärderna mot rattfylleri behöver bli effektivare för att trafiksäkerhetsmålen ska kunna nås. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag om att permanenta systemet med alkolås efter rattfylleribrott. Enligt utskottets mening är det viktigt att individen ges starka motiv för att ansöka om alkolåsvillkorat körkort. Därför bör, som regeringen föreslår, kostnaderna för individen sänkas och konsekvenserna av att inte ansöka om alkolåsvillkorat körkort bli mer kännbara.

Jämför reservation 1 (S, MP, V).

Propositionen

Bakgrund

Regeringen påpekar att den vars körkort ska återkallas på grund av rattfylleribrott till följd av alkoholpåverkan enligt pågående försöksverksamhet kan få sitt körkort villkorligt återkallat, dvs. har rätt att fortsätta framföra körkortspliktiga fordon om detta har ett godkänt alkolås. För dem som deltagit i försöksverksamheten har resultaten varit goda, både vad gäller långsiktig minskning av alkoholintag, färre återfall i rattfylleribrott och färre sjukdagar och sjukhusvistelser. Relativt få av de förare som dömts för rattfylleri har dock valt att delta i försöksverksamheten, 11 % av dem som dömts har valt att delta. Att så få har valt att delta beror dels på relativt höga kostnader, dels på att villkorstiden med alkolås upplevts som lång i förhållande till återkallelsetiden för körkortet. I valet mellan att delta i den tvååriga försöksverksamheten och att få sitt körkort återkallat en kortare tid har få valt att delta i försöksverksamheten. De som däremot har riskerat en lång spärrtid, och därigenom även riskerat att behöva skaffa sig ett nytt körkort genom nytt godkänt förarprov, har oftare valt att ansöka om villkorlig återkallelse av sitt körkort dvs. villkor om att endast få framföra körkortspliktiga fordon som har godkänt alkolås. Regeringen framhåller att detta visar på ett behov av att stärka incitamenten till att få alkolås som villkor för att få köra motorfordon, genom att konsekvenserna

blir mer kännbara för de personer som döms för rattfylleri och som väljer att inte ansöka om alkoholås. Nuvarande försökslagstiftning gäller t.o.m. den 31 december 2010.

Ett permanent system med alkoholås som villkor

Regeringen bedömer i propositionen att ett permanent system med möjlighet att uppställa villkor om användande av alkoholås för den som begått rattfylleri bör införas. För att systemet ska få effekt krävs dock att en större andel av de dömda förmås att köra med alkoholås än vad som varit fallet under den tid försöksverksamheten med alkoholås bedrivits. Detta kan åstadkommas dels genom att individens kostnader minskas, dels genom att konsekvenserna av att inte ansöka om att få körkort med villkor om alkoholås blir mer kännbara. Det nya systemet med alkoholås ska därför, föreslår regeringen, utgå ifrån att det i princip bör vara obligatoriskt för den som dömts för rattfylleri att använda alkoholås för att få köra motorfordon.

Regeringen lyfter fram att körkortsutredningen i sitt slutbetänkande En reformerad körkortslagstiftning (SOU 2008:130) har föreslagit att inte bara den som blivit dömd för rattfylleribrott, utan även den som riskerar att få sitt körkort återkallat på grund av alkoholmissbruk, alkoholberoende eller opålitlighet i nykterhetskänseende, utan samband med rattfylleribrott, bör ges möjligheten till fortsatt körkortsinnehav genom att skaffa sig ett alkoholås. Regeringen anger att den avser att återkomma med förslag i denna del.

Vidare påpekar regeringen att det för andra droger än alkohol i dag inte finns någon utrustning för att upptäcka och stoppa fortsatt färd, på det sätt som alkoholås har utvecklats och kan användas i fordon.

Bestämmelser om alkoholås ska framgå av körkortslagen

Regeringen föreslår att de nya bestämmelserna om alkoholås ska införas i körkortslagen (1998:488). Ett beslut om att körkortsinnehavet förenas med villkor om alkoholås är ett körkortsingripande, påpekar regeringen.

Regeringen framhåller att reglerna visserligen tar sikte på en speciell trafiksituation där det förutsätts att föraren konsumerar alkohol, vilket skulle kunna tala för att bestämmelserna om alkoholås bör regleras i en egen ny lag. De nya bestämmelserna om alkoholås kommer dock att ha ett tydligt samband med körkortsingripande som sker genom återkallelse av körkort. Även om systemet med alkoholås kommer att ha inslag av frivillighet så är det en ny form av körkortsingripande som nu ska införas.

Reglernas tillämpningsområde

Regeringen föreslår att ett beslut om att under viss tid förena körkortsinnehavet med villkor om alkoholås, i stället för att körkortet återkallas, får fattas i fråga om den som

- är permanent bosatt i Sverige och

- har ett körkort som a) är utfärdat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och b) kan återkallas slutligt eller tills vidare på grund av rattfylleribrott till följd av alkoholförtäring.

Bestämmelserna om alkoholås tillämpas inte i fråga om körkortshavare vars körkort är förenat med prøvotid om körkortet ska återkallas även på annan grund än rattfylleribrott.

Regeringen lyfter fram att enligt uppgifter från Vägverket har endast hälften av dem som dömts för rattfylleri återfått körkortet tre år efter brottet. Många gånger har den som dömts för rattfylleri även gjort sig skyldig till olovlig körning. Regeringen betonar att regleringen inte får vara så hård att den motverkar att enskilda försöker leva upp till de krav som körkortssystemet ställer och i stället kör utan körkort.

Alkoholås ska förhindra att en förare som är påverkad av alkohol framför fordon genom att alkoholåset dels hindrar att fordonet startar, dels vid återkommande återblås kontrollerar att föraren är fortsatt nykter under den tid som han eller hon framför fordonet. Det nya systemet med alkoholås kommer att innebära att föraren måste underkasta sig och sitt alkoholås kontroller och lämpar sig därför inte för alla förare som framför fordon i Sverige, påpekar regeringen. Reglerna bör därför, enligt regeringen, endast omfatta dem som nämns i förslaget.

För ett körkort som utfärdats efter godkänt förarprov gäller en prøvotid på två år från dagen för provet. I nuvarande försöksverksamhet får villkorlig körkortsåterkallelse inte beviljas om brottet begåtts under löpande prøvotid. Regeringen framhåller att när systemet med alkoholås nu permanentas är ett av syftena att förmå förare som kört alkoholpåverkade att ansöka om alkoholås. Ett annat syfte med de nya reglerna är att kunna behålla människor inom körkortssystemet på ett trafiksäkert sätt. Nuvarande regler innebär att en förare vars körkort återkallas under prøvotiden måste avlägga nytt förarprov för att få tillbaka sin behörighet. Det är dock tveksamt om detta innebär att personen förbättrar sitt beteende bakom ratten på det sätt som alkoholås ger möjligheter till, menar regeringen. Att slippa avlägga nytt förarprov är också ett starkt incitament till att vilja ansöka om körkort med villkor om alkoholås. Regeringen påpekar att det är särskilt viktigt att få unga, nyblivna förare att ändra sitt beteende. Därför bör även nya förare ha möjlighet att fortsättningsvis kunna köra med alkoholås, under förutsättning att de uppfyller de övriga kriterier som gäller för att en ansökan om villkorat körkortsinnehav ska bifallas. Detta gäller dock endast dem som vid tiden för brottet har ett gällande körkort, betonar regeringen.

Fordon och förarbehörigheter som omfattas av förslaget

Regeringen föreslår att alla fordon som kräver körkort för att få framföras ska omfattas av systemet med möjlighet att uppställa villkor om användande av alkoholås.

Försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse med krav på alkohol omfattar bilar, lastbilar och bussar som framförs med eller utan släp. Motorcyklar omfattas inte av försöket eftersom det tidigare har ansetts vara olämpligt. Regeringen anger att den anser att även motorcyklar och mopeder för vilka det numera krävs körkort därför ska omfattas av systemet. Dagens krav på återblås under färd bör inte ställas när det är frågan om färd med motorcykel eller mopeder klass I, framhåller regeringen. Återblås under sådan färd medför att fordonet inte kan framföras på ett trafiksäkert sätt.

Uppgift om alkohol på körkortet

Regeringen föreslår att ett körkort som är utfärdat i Sverige ska förnyas när ett beslut om villkor om alkohol fattas. Har körkortet varit återkallat före eller under tid med villkor om alkohol ska ett nytt körkort i stället utfärdas. Vidare föreslås att ett körkort som är utfärdat i en annan EES-stat än Sverige ska bytas ut till ett svenskt körkort när ett beslut om villkor om alkohol fattas. Regeringen föreslår också att det ska finnas uppgift om villkoret om alkohol på körkortet.

Ansökan om villkor om alkohol

Regeringen föreslår att ett beslut om att förena körkortsinnehavet med villkor om alkohol ska fattas efter ansökan.

En ansökan ska, enligt regeringens förslag, innehålla

1. ett läkarintyg enligt särskilt formulär
2. en förklaring om att sökanden är villig att uppfylla de särskilda villkor som gäller för körkortsinnehav med villkor om alkohol enligt körkorts-lagen och enligt föreskrifter meddelade i anslutning till körkortslagen.

Vidare föreslår regeringen att en ansökan om villkor om alkohol för körkortsinnehav ska lämnas in till Transportstyrelsen senast inom fyra veckor från det att sökanden getts tillfälle att yttra sig inför ett slutligt beslut om återkallelse av körkort. Om ett körkort återkallas slutligt under den tid då körkortsinnehavet är villkorat med alkohol i stället för att körkortet är interimistiskt återkallat, föreslås att ett slutligt beslut om villkor om alkohol får fattas utan ansökan.

Ett villkor om krav på alkohol för fortsatt körkortsinnehav kommer att vara förknippat med betydande åtaganden från den enskildes sida, betonar regeringen. Villkorstiden med alkohol kommer att påverkas av om sökanden har diagnosen alkoholberoende eller alkoholmissbruk. För att en läkare ska ha en chans att kunna göra en mer säker bedömning av om en person har en sådan diagnos, bör en uppföljande provtagning och ett läkarbesök ske inom ett halvår efter beslutet om villkor om alkohol för körkort. Regeringen framhåller också att en ansökan inte bör bifallas om det kan påvisas att sökanden missbrukar narkotika, eftersom alkoholset enbart reage-

rar på alkohol. Finns det misstanke om bruk av narkotika, t.ex. vid ett rattfylleribrott, bör det krävas ett läkarintyg som underlag för att kunna bedöma om sökanden är lämplig att inneha körkort med villkor om alkoholås.

Det ska, enligt regeringen, vara möjligt för en körkortshavare, vars körkort har förenats med ett villkor om alkoholås, att använda ett fordon som han eller hon inte äger under förutsättning att fordonet är utrustat med ett godkänt alkoholås.

Regeringen framhåller att möjligheterna att ansöka om alkoholås torde omfatta även ett godkänt strafföreläggande, ett godkänt föreläggande om ordningsbot och ett beslut om åtalsunderlåtelse. En ansökan om villkor om alkoholås kommer många gånger att aktualiseras redan när körkortet är föremål för interimistisk återkallelse. Regeringen anför att ansökningstiden bör regleras i det nya systemet i syfte att uppnå förutsebarhet. Vidare anför regeringen att den anser att det även fortsättningsvis bör vara möjligt att meddela ett beslut om körkortsinnehav villkorat av alkoholås i stället för ett interimistiskt beslut om återkallelse.

Förutsättningar för villkor om alkoholås

Regeringen föreslår att beslut om villkor om alkoholås ska få meddelas endast om sökanden med hänsyn till sina personliga och medicinska förhållanden bedöms som lämplig för körkortsinnehav med ett sådant villkor.

Lämplighet ska, enligt förslaget, förutsätta att sökanden

- kan antas komma att respektera trafikreglerna och visa hänsyn och omdöme i trafiken
- inte brukar narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64)
- uppfyller de andra medicinska krav än krav på frånvaro av alkoholmissbruk eller alkoholberoende som är nödvändiga med hänsyn till trafiksäkerheten.

Vidare föreslår regeringen att den vars körkortsinnehav är förenat med villkor om alkoholås endast ska få framföra det körkortspliktiga fordonet i Sverige och endast om fordonet är utrustat med ett godkänt alkoholås.

När det gäller lämplighet påpekar regeringen att en sökande på grund av tidigare omfattande trafikbrottslighet inte bör bedömas kunna anförtros fortsatt körkortsinnehav även om det förenas med villkor om alkoholås. Ju längre tid som förflutit från tidigare trafikbrottslighet, desto mindre betydelse ska denna ha när sökandens personliga lämplighet bedöms. Mindre allvarliga förseelser bör inte medföra att en ansökan om villkor om alkoholås avslås.

Eftersom dagens alkoholås inte kan avläsa bruk av andra droger bör den som brukar narkotikaklassade preparat inte anses lämplig för villkor om alkoholås, påpekar regeringen.

Villkorstiden

Regeringen föreslår att ett beslut om villkor om alkohol ska gälla under viss tid, villkorstid. Villkorstiden ska räknas från den dag beslutet delgavs körkortshavaren. Regeringen föreslår också att om beslutet har föregåtts av ett interimistiskt beslut, dvs. ett beslut om att körkortsinnehavet ska vara förenat med villkor om alkohol i stället för ett beslut om återkallelse tills vidare, ska villkorstiden räknas från det först delgivna beslutet. Om villkorstiden har löpt ut när ett slutligt beslut ska fattas, ska den interimistiska villkorstiden i stället räknas av från den slutligt bestämda villkorstiden, föreslår regeringen.

Regeringen föreslår också att längden på villkorstiden ska vara differentierad. Enligt förslaget ska villkorstiden med alkohol vara ett år om återkallelse av körkortet skulle ha skett på grund av rattfylleri av normalgraden.

Villkorstiden ska, enligt förslaget, vara två år om

- återkallelse av sökandens körkort skulle ha skett på grund av grovt rattfylleri eller
- sökanden under de senaste fem åren före det brott som har föranlett återkallelsen har gjort sig skyldig till rattfylleri eller grovt rattfylleri till följd av alkoholförtäring
- sökanden har diagnosen alkoholberoende eller alkoholmissbruk.

Om villkorstiden har bestämts till ett år och körkortshavaren under denna tid visar sig ha diagnosen alkoholberoende eller alkoholmissbruk, ska, enligt förslaget, villkorstiden förlängas till två år. Om det finns anledning att anta att körkortshavaren har ett alkoholberoende eller alkoholmissbruk, ska denne få föreläggas att lämna in läkarintyg om dessa förhållanden, föreslår regeringen.

Regeringen lyfter fram en utvärdering av försöksverksamheten med alkohol som gjorts av Transportøkonomisk Institutt. I utvärderingen framkom att de som efter återkallelse fått en kort spärrtid har valt att inte delta i försöksverksamheten. De kan antas ha gjort detta val eftersom de återfår rätten att framföra körkortspliktigt fordon efter bara några månader, jämfört med om de valt en villkorstid med alkohol som motsvarar två år och där deltagandet dessutom kostar en ansevärd summa. I det system som nu föreslås, anför regeringen, bör villkorstiden bestämmas så att fler förare väljer att ansöka om villkor om alkohol för sitt fortsatta körkortsinnehav än vad som gäller i dagens försöksverksamhet. Villkorstiden bör dessutom korrespondera med den spärrtid som annars skulle bestämmas vid en återkallelse av körkortet.

Många, men långt ifrån alla, som döms för rattfylleri har alkoholproblem, påpekar regeringen. Regeringen anser att möjligheten att meddela varning vid rattfylleribrott ska vara kvar och att systemet med alkohol inte ska gälla i de fall en varning är aktuell som körkortsingripande i stället för en återkallelse av körkortet. När det gäller personer som får sitt körkort återkallat bör en differentiering av villkorstiden ske. Vissa kategorier av

personer som dömts för rattfylleri bör, enligt regeringen, hänföras till en särskild högriskgrupp, sett från trafiksäkerhetssynpunkt. Villkorstiden med alkohol bör vara mer ingripande för denna grupp i förhållande till övriga som dömts. Som utgångspunkt för bedömningen av vilka som tillhör en riskgrupp anger regeringen brottets svårighetsgrad. Vid grovt rattfylleri har framförandet av fordonet ofta inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten, därför bör förare som dömts för grovt rattfylleri anses tillhöra en högriskgrupp. Det kan emellertid, påpekar regeringen, finnas skäl att för vissa kategorier i gruppen med rattfylleri av normalgraden tillämpa mer ingripande bestämmelser. En sådan kategori utgörs av personer som återfallit i rattfylleri till följd av alkoholförtäring. Återfallet, oavsett om det är fråga om grovt rattfylleri eller rattfylleri av normalgraden, utgör ett starkt indicium för att körkortshavaren är beredd att återkommande framföra fordon berusad och därmed utsätta sin omgivning och sig själv för allvarlig fara. Regeringen anser att det är rimligt att den körkortshavare som återfallit i rattfylleribrott de fem senaste åren bör omfattas av högriskgruppen.

Regeringen betonar vidare att en körkortshavare ska vara pålitlig i nykterhetshänseende för att ett villkor om alkohol ska tas bort. Villkorstiden syftar till att reda ut om körkortshavaren i framtiden är lämpad att inneha ett körkort utan villkor om alkohol. Ett villkor om alkohol på obestämd tid är inte lämpligt. Förutom att förhindra specifika rattfylleribrott, syftar systemet med alkohol till att få personer som utgör en trafikfara på grund av sitt förhållningssätt till alkohol att ändra sitt beteende, påpekar regeringen. Om det inte sker är personen inte lämplig för innehav av körkort.

Körkort efter villkorstiden

Regeringen föreslår att ett körkort inte ska gälla när villkorstiden med alkohol har löpt ut. Vidare föreslår regeringen att ett nytt körkort utan villkor om alkohol ska få utfärdas efter ansökan om sökanden har körkortstillstånd. Om det vid prövningen beslutas om krav som ska uppfyllas för utfärdande gäller dessa krav i stället.

Regeringen bedömer att ett nytt förarprov inte behöver avläggas för att ett nytt körkort utan villkor om alkohol ska utfärdas. En utvidgad lämplighetsprövning bör omfatta de personer som har en villkorstid motsvarande två år.

För att undvika att det uppstår ett ”glapp” i behörigheten anser regeringen att prövningen om ett körkort kan vara villkorslöst ska ske innan villkorstiden har löpt ut.

Regeringen framhåller att det vid bedömningen av hur omfattande kontrollen och uppföljningen ska vara är flera aspekter som måste beaktas. Det är rimligt att utgå från att flera läkarbesök med prover och samtalsterapi kan förväntas ha en positiv inverkan för en beteendeförändring hos den enskilde. Samtidigt måste beaktas vad som gäller för det fall en ansö-

kan om villkor om alkohol inte lämnas in. Att få sitt körkortsinnehav förenat med villkor om alkohol får inte bli så kostsamt att detta blir avgörande för om en ansökan lämnas in eller inte, betonar regeringen.

Misskötsamhet under villkorstiden

Regeringen föreslår att ett beslut om körkortsinnehav med villkor om alkohol ska undanröjas om körkortshavaren bryter mot de särskilda krav som gäller för att få ett sådant villkor och han eller hon samtidigt bedöms vara olämplig för ett körkortsinnehav med villkor. Beslutet föreslås även undanröjas om körkortshavaren brukar narkotika eller brister i de medicinska förutsättningar som trafiksäkerheten kräver. Om beslutet undanröjs ska körkortet återkallas. Den giltighetstid tills vidare respektive spärrtid som bestäms ska motsvara den återstående villkorstiden, föreslår regeringen.

Regeringen föreslår också att ett beslut om körkortsinnehav med villkor om alkohol ska undanröjas om körkortet ska återkallas under löpande villkorstid och körkortshavaren på grund av det inträffande bedöms vara olämplig för sådant körkortsinnehav. Körkortet ska då återkallas även på grund av det brott som föranledde beslutet om villkor om alkohol. När giltighetstid för återkallelse tills vidare eller spärrtid bestäms får tiden inte underskrida den återstående villkorstiden, föreslår regeringen. Sådan tid får inte heller underskrida den kortaste giltighetstid för tillsvidareåterkallelse eller spärrtid som gäller för den nya återkallelsegrundande händelsen. Om provotid löper för en körkortshavare när återkallelse blir aktuellt ska, enligt förslaget, beslutet om villkor om alkohol alltid undanröjas.

Regeringen föreslår också att om ett körkort som är förenat med villkor om alkohol ska återkallas under löpande villkorstid men körkortshavaren trots misskötsamhet bedöms som lämplig för villkorat körkortsinnehav, ska ett nytt körkort utfärdas utan ansökan efter spärrtidens utgång. Det nya körkortet ska förenas med villkor om alkohol. Villkorstiden ska motsvara den villkorstid som återstod när körkortet återkallades.

Regeringen påpekar att i försöksverksamheten med alkohol gäller relativt stränga regler vid misskötsamhet för att få fortsätta att delta. Redan ett enstaka startförsök under alkoholpåverkan eller annan misskötsamhet leder till att en deltagare utesluts ur programmet. I det nya systemet med alkohol för rattfyllerister bör i stället gälla att eventuella påvisade misslyckade startförsök ska ingå i det som ska ligga till grund för den lämplighetsbedömning som görs i samband med ansökan om nytt körkort utan villkor om alkohol. Vid lämplighetsprövningen vid ansökan om nytt körkort utan villkor om alkohol, bör misslyckade startförsök leda till rättsverkningar för den enskilde enbart om denne har försökt att starta fordonet med en straffbar mängd alkohol i utandningsluften, anför regeringen.

Ansökan om villkor om alkoholås uteblir eller lämnas utan bifall

Regeringen föreslår att om en ansökan om alkoholås som villkor för körkortsinnehav inte lämnas in eller om en sådan ansökan avslås, ska körkortet återkallas. Den tid inom vilken nytt körkort inte får utfärdas, spärrtiden, ska i dessa fall bestämmas till att motsvara lägst den villkorstid som skulle ha bestämts vid bifall till ansökan. Har ett körkort som ska återkallas slutligt föregåtts av ett beslut om villkor om alkoholås i stället för ett interimistiskt beslut om återkallelse, ska sådan tid beaktas vid beräkningen av spärrtidens längd, föreslår regeringen.

Regeringen påpekar att det föreslagna systemet bygger på att den enskilde ansöker om att det fortsatta körkortsinnehavet under viss tid ska vara förenat med villkor om alkoholås. För att förmå så många som möjligt att ansöka om alkoholås är det viktigt att spärrtidernas längd motsvarar lägst den villkorstid som skulle ha bestämts om en ansökan om körkortsinnehav villkorat av alkoholås hade bifallits, dvs. ett eller två år.

Godkända alkoholås

Regeringen föreslår att innan en viss typ av alkoholås får användas ska en teknisk prövning göras av alkoholåset. De provorgan som prövar alkoholåsen och intygar att de överensstämmer med gällande standard ska vara ackrediterade enligt lagen (1992:1119) om teknisk kontroll eller motsvarande förfarande.

Vidare föreslås att den typ av alkoholås som ska användas i alkoholssystemet ska vara godkänd av Transportstyrelsen. Ett godkännande av alkoholås får återkallas av Transportstyrelsen om föreskrifter om godkännande av alkoholås som meddelats i anslutning till körkortslagen inte iakttagits.

Övningskörning och förarprov

Regeringen föreslår att den enskilde bör själv stå för de kostnader för läkarkontroller och alkoholås som uppkommer i alkoholssystemet. Någon ansöknings- eller deltagaravgift bör dock, enligt regeringen, inte tas ut av den enskilde för Transportstyrelsens hanteringskostnad. Denna kostnad bör vara anslagsfinansierad, anför regeringen.

Regeringen anger att den anser att den som har ett körkort med villkor om alkoholås är lika olämplig att utöva uppsikt under övningskörning som den som har sitt körkort återkallat. Vidare påpekar regeringen att när spärrtid löper efter återkallelse får förarprov inte avläggas. Regeringen anser att motsvarande undantag ska införas för den vars körkort är förenat med villkor om alkoholås.

Överklagande

Regeringen bedömer att följande beslut ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

- beslut om att avslå en ansökan om att körkortsinnehavet ska vara förenat med villkor om alkoholås
- beslut om villkorstidens längd
- beslut om undanröjande av beslut om körkortsinnehav förenat med villkor om alkoholås
- beslut om godkännande av alkoholås och återkallelse av ett sådant godkännande.

Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten, bedömer regeringen.

Bemyndiganden

Regeringen bedömer att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om frågor som avser alkoholås. Detta framgår av körkortslagen. Några särskilda bemyndiganden behövs inte.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser avseende körkortslagen

Regeringen föreslår att de nya bestämmelserna i körkortslagen (1998:488) som avser godkännande av alkoholås och teknisk prövning av alkoholås ska träda i kraft den 1 oktober 2011.

De övriga ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2012. Äldre föreskrifter ska, enligt förslaget, fortfarande gälla för den som senast den 31 december 2011 fått en ansökan om villkorlig körkortsåterkallelse beviljad enligt lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse.

Regeringen påpekar att i det nya alkoholssystemet måste de alkoholås som får användas vara tekniskt prövade av ett godkänt provorgan som i sin tur ska godkännas genom ackreditering. Därefter ska Transportstyrelsen pröva om alkoholåset får användas i villkorsverksamheten. Dessa bestämmelser bör träda i kraft före övriga bestämmelser. När de strängare spärttiderna börjar att gälla vid körkortsåterkallelse på grund av rattfylleri till följd av alkoholförtäring och ansökan om villkor om alkoholås möjliggörs ska det finnas godkända alkoholås, framför regeringen.

Försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse förlängs

Regeringen föreslår att lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse ska fortsätta att gälla t.o.m. den 31 december 2011. Bestämmelserna föreslås gälla även efter den 31 december 2011 för den som senast vid denna tidpunkt har fått en ansökan om villkorlig körkortsåterkallelse beviljad.

Regeringen påpekar att enligt nuvarande reglering kommer dagens försöksverksamhet med alkoholås att upphöra den 31 december 2010. Det permanenta systemet med alkoholås och strängare spärttider vid körkortsåter-

kallelser till följd av alkoholförtäring kan tidigast träda i kraft den 1 januari 2012. Försöksverksamheten bör därför fortsätta fram till dess att det permanenta systemet med villkor om alkolås införs.

Motionerna

I följdmotion 2010/11:T8 yrkande 4 framför *Siv Holma m.fl.* (V, MP) att motionärerna länge drivit krav på införande av alkolås i fordon. Risken är att alkoholrelaterade olyckor i framtiden kommer att öka, eftersom tillgängligheten på alkohol blir allt större. Forskning visar på ett tydligt samband mellan ökad alkoholkonsumtion och ett ökat rattfylleri. Alkolåset har en rehabiliterande verkan på personer med alkoholproblem och är därmed ett effektivt verktyg i arbetet med att minska alkoholens sociala skadeverkningar. I dag utfärdas ett körkort med villkoret att det kan dras in under en prövotid på två år, om ett trafikbrott sker under denna period. Regeringen anser att det nya regelsystemet med alkolås i samband med rattfylleri även ska omfatta personer som begår rattfylleribrott under prövotiden för ett körkort. Det betyder alltså att om en person som bara haft körkort i ett år åker fast för rattfylleri inte blir av med körkortet om person går med på att installera alkolås i bilen. Förslaget kan, enligt motionärerna, ge märkliga signaler till nya bilförare. Om en person kör för fort dras körkortet in och personen avkrävs ett nytt körkortsprov. Men om personen i stället dricker alkohol och detta är det enda brottet som begås får personen ”en andra chans”, dvs. behöver inte genomföra körkortsprov en gång till. Det är också olämpligt eftersom prövotiden just är en form av bedömning av lämpligheten att inneha körkort. Att köra bil med alkohol visar tydligt att personen inte tagit till sig kunskapen om alkoholens påverkan på bilkörning och därmed är hon eller han inte heller lämplig att fortsättningsvis behålla körkortet. Motionärerna anser mot denna bakgrund att förslaget bör omarbetas så att de nya reglerna om alkolås vid rattfylleri inte omfattar förare som begår rattfylleribrott under prövotiden.

I motion 2010/11:T362 framhåller *Börje Westlund* (S) att det sedan 1999 har pågått försöksverksamhet med alkolås vid villkorlig dom. Motionären anför att det är dags att permanenta detta försök. För alla som döms för rattfylleri måste kravet vara att de använder alkolås för att kunna återfå körkortet.

I motion 2010/11:T442 anför *Lars-Axel Nordell* (KD) att trots att antalet dödsolyckor i trafiken sjunker, ligger antalet alkoholrelaterade dödsolyckor sedan flera år kvar på samma höga nivå. Mycket talar för att rattfylleriet ökar i Sverige. Det finns också oroande tendenser till ökad acceptans för rattfylleri i Sverige. Motionären yrkar att ett permanent system för villkorlig körkortsåterkallelse för rattfylleridömda ska införas och att installation av alkolås i bilar för dömda personer ska åtföljas av obligatorisk trafiksäkerhetsinformation för att uppnå minimal risk för återfall.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att alkoholpåverkade förare utgör en stor riskfaktor i trafiken. Det finns ett klart samband mellan trafikolyckor och rattfylleri. För att minska antalet dödade och allvarligt skadade i trafiken och nå trafiksäkerhetsmålen behöver åtgärderna mot rattfylleri bli effektivare. Av de motorfordonsförare som dör i trafiken och som obduceras har ca 25 % alkohol i kroppen. Sverige har i ett internationellt perspektiv mycket få alkoholpåverkade förare i trafiken. Ändå beräknas att minst 15 000 bilresor per dag görs av alkoholpåverkade förare. Det motsvarar ca 0,2 % av trafiken. Utskottet välkomnar därför regeringens lagförslag för att permanenta systemet med villkorlig körkortsåterkallelse.

Det är sedan länge känt att en stor andel av de förare som har dömts för trafiknykterhetsbrott är alkoholberoende eller åtminstone har mycket avancerade alkoholvanor. Ungefär hälften av de personer som misstänks för trafiknykterhetsbrott har alkoholproblem i form av skadliga eller riskabla alkoholvanor som de också kan antas vara i behov av behandling eller vård för. Av dem som misstänks för grovt rattfylleri har ca. 70 % sådana problem. I försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse har 59 % av deltagarna konstaterats vara alkoholberoende eller ha ett alkoholmissbruk. En stor andel av de förare som döms för rattfylleri är således återfallsförbrytare i samma brott och det är enligt utskottet mycket angeläget att sätta in effektiva åtgärder för att hindra återfall för denna riskgrupp.

Alkolås som villkor för körkort för den som dömts för rattfylleri har i den försöksverksamhet som pågår visat sig ha positiva effekter både för individerna som deltar och för samhället. Den förväntade effekten med färre trafikolyckor och därigenom färre döda och skadade på grund av rattfylleri har infriats och kan beräknas ge en tydlig vinst för samhället. Därutöver har deltagarna minskat sitt alkoholintag med färre sjukskrivningsdagar och sjukhusvistelser som följd.

När det gäller de frågor som tas upp i motion 2010/11:T8 yrkande 4 anser utskottet att det är särskilt viktigt att unga, nyblivna förare får ett effektivt stöd att ändra ett destruktivt förarbeteende genom villkor om alkolås för körkort. Möjligheten till ett fortsatt körkortsinnehav med krav på alkolås bidrar till nykter körning samtidigt som den nyblivne föraren kan delta i samhällslivet och på arbetsmarknaden. Regeringens förslag att även låta personer som har körkort med prøvotid inkluderas i möjligheterna till villkorat körkort är därför väl avvägt.

Utskottet anser att det är viktigt att individen ges starka motiv för att ansöka om alkolåsvillkorat körkort. Därför bör, som regeringen föreslår, kostnaderna för individen sänkas och konsekvenserna av att inte ansöka om alkolåsvillkorat körkort bli mer kännbara.

När det gäller villkorstidens längd är det enligt utskottet lämpligt att denna är differentierad och att förare som tillhör en högriskgrupp får en längre villkorstid. Till högriskgruppen kan, enligt utskottets mening, hänföras de som dömts för grovt rattfylleri samt personer som återfallit i

rattfylleri av normalgraden. Det är dock inte rimligt att ett återfall ska kunna inverka i bedömningen under en obegränsad tid. Människor ändrar över tid både livsstil och beteenden. Därför är det, anser utskottet, rimligt att den som återfallit i rattfylleri de senaste fem åren bör anses tillhöra en högriskgrupp.

Villkorstiden syftar till att reda ut om körkortshavaren i framtiden är lämpad att inneha ett körkort utan villkor om alkohol. Utskottet anser det viktigt att tiden inte blir obegränsad, eftersom det skulle kunna innebära att den grundläggande problematiken permanentas och accepteras. Regeringens förslag om en längsta villkorstid på två år framstår som väl avvägt.

När det gäller misskötsamhet under villkorstid anser utskottet, i likhet med regeringen, att enstaka startförsök under alkoholpåverkan inte regelmässigt ska leda till att beslutet om körkortsinnehav med villkor om alkohol automatiskt undanröjs. Alkoholset tjänar ju just som skydd mot körning under alkoholpåverkan och har då fyllt sitt syfte. Eventuella startförsök bör i stället ingå i den lämplighetsbedömning som görs i samband med ansökan om nytt körkort utan villkor om alkohol.

När det gäller spärrtider innebär det föreslagna systemet att den som dömts för rattfylleri har goda möjligheter till ett fortsatt bruk av körkortspliktiga fordon. Långa spärrtider behöver därför inte få en så dramatisk effekt för den enskilde. För att uppnå syftet med att förmå så många som möjligt att ansluta sig till systemet med alkohol, ska reglerna utformas på så sätt att den enskilde motiveras att ansöka om alkohol. Utskottet anser därför att, som regeringen föreslår, den spärrtid som bestäms vid återkallelse av körkortet i de fall någon ansökan om alkohol inte lämnas in ska vara längre än den spärrtid som normalt bestäms i andra fall av körkortsåterkallelser. En lämplig längd är lägst den villkorstid som skulle ha bestämts om en ansökan om körkortsinnehav villkorat av alkohol hade bifallits, dvs. ett eller två år.

Utskottet delar regeringens bedömning att möjligheten att framföra fordon med alkohol inte ska vara begränsat till ett specifikt fordon utan till körkortspliktiga fordon som är utrustade med ett godkänt alkohol, dvs. även motorcyklar och mopeder för vilka det krävs körkort ska omfattas av systemet. En förutsättning är dock att alkoholset lever upp till de krav som kommer att ställas.

Det är enligt utskottets mening lämpligt att den som även missbrukar narkotika inte ges möjlighet till villkorat körkort med krav på alkohol eftersom alkoholset enbart reagerar på alkohol. Vidare är det, enligt utskottet, lämpligt att mindre allvariga trafikförseelser inte hindrar att en körkortshavare anses lämplig för körkort villkorat med alkohol.

I fråga om information till rattfylleredömda innan alkohol installeras, som efterfrågas i motion 2010/11:T442 yrkande 2, utgår utskottet från att viss trafiksäkerhetsinformation ges i samband med ansökan om alkohol. Utskottet vill också lyfta fram projektet Smadit (Samverkan mot alkohol och droger i trafiken) som är ett samverkansprojekt mellan polismyndighe-

ten, kommunerna, beroendevården, länsstyrelsen och Trafikverket. Metoden, kallad Skelleftemodellen, går ut på att polis, sjukvård och socialtjänst samarbetar för att få rattfyllerister att snabbt komma under behandling och rehabilitering. Huvudtanken med Skelleftemodellen är att rattfylleristen redan vid vägkanten ska få ett erbjudande om att inom 24 timmar få ett samtal med socialtjänst eller beroendevård. Tidigt omhändertagande bygger på kunskapen om att dessa personer är mycket mer mottagliga för att ta emot vård direkt efter att de anträffats av polisen. Projektet är aktivt i hela landet men olika län har haft olika resultat. Med anledning av detta har Rikspolisstyrelsen lämnat förslag till Justitiedepartementet om att alla som grips misstänkta för rattfylleri ska få ett samtal med socialtjänsten eller beroendevården, dvs. oavsett om den misstänkte samtycker till det eller ej. Frågan finns inkluderad i Missbruksutredningen, och utredarna kommer att ge förslag till beslut i samband med att slutbetänkandet presenteras, vilket är planerat till årsskiftet 2010/11. Projektet är enligt utskottet intressant eftersom det innebär en snabb återkoppling efter begånget brott. Det innebär också att alla förare, inte bara de som kan få körkort villkorat med alkoholås, ges möjlighet att reflektera över sitt beteende. Detta är lämpligt då det inte är ovanligt att rattfylleridömda väljer att köra olovligt, utan körkort.

Utskottet föreslår således att riksdagen antar regeringens förslag enligt proposition 2010/11:26 Alkoholås efter rattfylleri punkterna 1 och 2 samt avstyrker motionerna 2010/11:T8 yrkande 4 av Siv Holma m.fl. (V, MP), 2010/11:T362 i denna del av Börje Westlund (S) och 2010/11:T442, yrkandena 1 och 2, av Lars-Axel Nordell (KD). Utskottet konstaterar att regeringens lagförslag innebär att syftet med såväl motion 2010/11:T362, i den del yrkandet avser permanentande av systemet med villkorligt alkoholås, och 2010/11:T442 yrkande 1 tillgodoses helt genom regeringens förslag.

Alkoholås efter läkares anmälan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslaget. Utskottet välkomnar att regeringen har för avsikt att återkomma i frågan om personer som riskerar att få sitt körkort återkallat på grund av alkoholmissbruk, alkoholberoende eller opålitlighet i nykterhetshänsende.

Motionen

I motion 2010/11:T442 yrkande 3 anför *Lars-Axel Nordell* (KD) att antalet anmälda rattfylleribrott i Sverige har ökat varje år sedan slutet av 1990-talet. Befolkningens alkoholkonsumtion har också ökat under denna tidsperiod. Av de bilförare som dödades 2008 hade 21 % minst 0,2 promille alkohol i blodet. Den verkliga andelen alkoholpåverkade förare bland de

omkomna kan vara ännu högre än vad siffrorna antyder, eftersom flera förare levde kortare eller längre tid efter olyckan, och alkoholen kan då ha hunnit förbrännas innan patienten avled. Motionären yrkar att möjligheten till körkort villkorat med alkohol ska finnas även när en läkare anmäler att en persons körkort bör återkallas på grund av alkoholproblem.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser, i likhet med motionären, att det givetvis är viktigt att förhindra att även förare som inte är dömda för rattfylleri kör påverkade av alkohol. Det är viktigt att även dessa förare kan hållas inom ramen för körkortssystemet och därmed uppmuntras att köra lagligt samt även, i form av alkohol, få stöd i att minska sin alkoholkonsumtion. Utskottet välkomnar därför att regeringen har för avsikt att återkomma i frågan om personer som riskerar att få sitt körkort återkallat på grund av alkoholmissbruk, alkoholberoende eller opålitlighet i nykterhetskänslighet, utan samband med rattfylleribrott, bör ges möjligheten till fortsatt körkortsinnehav genom att skaffa sig ett alkohol. I avvaktan på att regeringen återkommer i frågan avstyrker utskottet motion 2010/11:T442 yrkande 3 av Lars-Axel Nordell (KD).

Obligatoriskt införande av alkohol

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslagen. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att Sverige arbetar aktivt för att alkohol ska bli obligatoriskt i nya bussar och lastbilar i yrkestrafik inom EU. För att motverka rattfylleri krävs, enligt utskottet, en bred samverkan mellan olika åtgärder. Användande av alkohol, arbetsgivarnas arbete med drogpolicyer, en bra övervakning, relevanta påföljder och behandling är delar i detta.

Jämför reservation 2 (S, MP, V).

Motionerna

I *motion 2010/11:T8* yrkande 1 framför *Siv Holma m.fl.* (V, MP) att Alkolåsutredningen (SOU 2006:72) år 2007 presenterade ett antal viktiga förslag. Regeringen har dock försummat att driva igenom flera viktiga förslag som utredningen lämnade, bl.a. att alkohol ska vara obligatoriskt i alla nya bilar och att ställa krav på att samtliga bilar inom ramen för statens myndigheter ska ha alkohol som standard. Motionärerna yrkar att regeringen omgående bör återkomma med ett förslag till riksdagen som omfattar krav på alkohol som standardutrustning vid köp av nya personbilar, bussar och lastbilar

I motion 2010/11:T9 yrkandena 1 och 2 anför *Anders Ygeman m.fl.* (S) att regeringen borde driva alkoholfrågan betydligt mer aktivt, inte minst i EU-sammanhang. Rattfylleri är skuld till var fjärde dödsolycka i trafiken. Alkohol i bilen är ett effektivt sätt att förhindra att man kör alkoholpåverkad. Motionärerna påpekar att redan 2004 tillsatte den dåvarande socialdemokratiska regeringen en utredning med uppgiften att utreda möjligheterna att införa alkohol senast 2012. Utredningen (SOU 2006:72) konstaterade att ett system med alkohol i alla bilar skulle kunna rädda omkring 100 liv per år och att samhällets kostnader för trafikolyckor skulle minska med närmare 6 miljarder kronor per år. Motionärerna yrkar att alkohol ska införas i alla nya personbilar samt i bussar och lastbilar i yrkesmässig trafik inom EU och att Sverige ska ansöka om ett tillfälligt undantag för att i förtid få införa regler om alkohol i nya personbilar samt i bussar och lastbilar i yrkesmässig trafik.

I motion 2010/11:T362 framhåller *Börje Westlund* (S) att all trafik på land, till sjöss och i luften måste hållas fri från alkohol och droger. Det behövs kraftfulla åtgärder i kampen mot alkohol i trafiken. Den tunga trafiken är också utsatt, och med förödande konsekvenser om olyckan är framme. Det är hög tid att följa upp den tidigare regeringens utredning där huvudförslaget var att införa alkohol i tung trafik från 2010 och i personbilar från 2012. Huvudinriktningen var också att EU gemensamt skulle införa dessa regler och om detta inte gick skulle Sverige ensidigt införa desamma. Sverige bör därför kräva att alkohol införs i all s.k. nyttotrafik, yrkar motionären.

I motion 2010/11:T411 yrkande 3 påpekar *Anita Brodén och Annika Qarls-son* (FP, C) att riksdagen för drygt tio år sedan beslutade att den s.k. nollvisionen ska gälla för vägtrafiken i Sverige. Motionärerna anför att alkohol och droger med stor sannolikhet är en bidragande orsak till många olyckor. Det är mycket troligt att den ökade alkoholkonsumtionen i Sverige kommer att påverka olycksstatistiken negativt. Mörkertalet är stort eftersom föraren inte automatiskt drogtestas vid olyckor, och detta bör därför bli obligatoriskt. Det yrkas med anledning av det framförda att alkohol i motorfordon ska införas snabbare.

I motion 2010/11:T442 yrkandena 4 och 5 anför *Lars-Axel Nordell* (KD) att även användande av narkotika, tablettmissbruk och bruk av utskrivna mediciner påverkar körförmågan negativt. En växande andel av de avslöjade rattfylleribrotten utgörs av drograttfylleribrott. Det är därför viktigt att inte bara förare påverkade av alkohol stoppas av tekniken. Hittills har det varit betydligt svårare att fastställa om en förare varit påverkad av sådana substanser men nya metoder är under utveckling. Det är viktigt att det finns en beredskap för att implementera dessa så snart deras tillförlitlighet fastställts. Även teknik som upptäcker en förares trötthet genom att studera blinkmönster är under utveckling. De gemensamma EU-reglerna sätter i stor utsträckning ramar för vilka krav som kan ställas på olika typer av

fordon. Motionären yrkar att teknik för att avslöja förare som är påverkade av alkohol, andra droger, trötthet eller sjukdom ska vara installerad i alla nysålda bilar inom EU fr.o.m. 2014 samt att Sverige ska anhålla om att få bli försöksland inom EU för att teknik för att avslöja förare som är påverkade av alkohol, andra droger, trötthet eller sjukdom ska vara installerad i alla nysålda bilar fr.o.m. 2012.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att Sverige arbetar aktivt för att alkoholås ska bli obligatoriskt i nya bussar och lastbilar i yrkestrafik inom EU. Arbetet har gett resultat såtillvida att kommissionen i en rapport om trafiksäkerhet har uppgett att den avser undersöka möjligheterna vad gäller obligatoriska krav på alkoholås i fordon, exempelvis för yrkesmässiga transporter såsom skolbussar. Utskottet har vidare erfarit att regeringen arbetar för att få in skrivningar om alkoholås för kvalitetssäkring av transporter i EU:s kommande trafiksäkerhetsprogram.

När det gäller frågan om undantag från gemensamma EU-bestämmelser konstaterar utskottet att dessa är svåra att erhålla och det är tveksamt om ett sådant undantag är önskvärt för svensk del.

För att motverka rattfylleri krävs, enligt utskottet, en bred samverkan mellan olika åtgärder. Användande av alkoholås, arbetsgivarnas arbete med drogpolicyer, en bra övervakning, relevanta påföljder och behandling är delar i detta.

Utskottet är också av uppfattningen att andra system än tvingande lagregleringar kan vara ett bättre alternativ för ökat införande av alkoholås. Som exempel kan nämnas regeringens aviserade förslag om att alkoholås inte får höja förmånsvärdet på bilar, vilket kan få fler att installera alkoholås. Som redogörs för närmare nedan har regeringen också beslutat om att den statliga fordonsparken successivt ska förses med alkoholås.

Utskottet ser därför positivt på att regeringen har angett som sin långsiktiga ambition att alkoholås, eller annan teknik som förhindrar påverkade förare från att köra, ska bli standard i alla nya fordon. Utskottet anser att för att uppnå en bred användning är det angeläget att mer användarvänliga och mindre kostsamma alkoholås kan tas fram.

Utskottet är väl medvetet om att förare påverkade av droger eller trötthet innebär en trafiksäkerhetsrisk. Det finns ännu inte produkter på marknaden som kan fungera gentemot droger och trötthet på samma sätt som ett alkoholås, men utskottet ser med intresse på möjligheterna att sådan teknik kommer att utvecklas för att hindra förare från att köra när de är påverkade av droger eller trötthet. Utskottet vill vidare i sammanhanget framhålla vikten av att polisen fortsätter sitt arbete med att drogtesta förare vid trafikolyckor och i trafikkontroller.

Med anledning av det sagda avstyrker utskottet motionsförslagen 2010/11:T8 yrkande 1 av Siv Holma m.fl. (V, MP), 2010/11:T362 av Börje Westlund (S), 2010/11:T411 av Anita Brodén och Annika Qarllsson (FP, C) och 2010/11:T442, yrkandena 4 och 5, av Lars-Axel Nordell (KD).

Alkolås som upphandlingskrav

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslagen. Utskottet konstaterar att regeringen har beslutat om att den statliga fordonsparken successivt ska förses med alkolås samt att kommunerna ligger långt framme när det gäller dessa frågor.

Jämför reservation 3 (S, MP, V).

Motionerna

I motion 2010/11:T8 yrkandena 2 och 3 anför *Siv Holma m.fl.* (V, MP) att det på grund av EU-regler kan finnas begräsningar för när det går att ställa krav på att samtliga nya bilar ska ha alkolås. Regeringen har dock makt att påverka den egna verksamheten redan nu, påpekar motionärerna. Regeringen har tidigare ställt krav på att 75 % av de statliga bilarna ska ha alkolås. Det finns, enligt motionärerna, ingen rimlig anledning att inte höja den gränsen till 100 %. Vidare belyser motionärerna att ca 250 000 elever dagligen färdas med skolskjuts och att endast en tredjedel av skolskjutsarna har alkolås. Det finns elever som färdas med en onykter förare, vilket måste stoppas, framför motionärerna. Det bör inte vara upp till kommuner eller företag att avgöra om det ska vara obligatorisk att ha alkolås i fordonet. Motionärerna yrkar att regeringen, i väntan på att lag om obligatoriskt alkolås träder i kraft, ställer krav på de statliga myndigheterna att alkolås ska installeras i alla nya fordon de använder i sin verksamhet och att lagstiftningen ska ändras så att det blir krav på att alla skolskjutsar ska förses med alkolås.

I motion 2010/11:T362 framhåller *Börje Westlund* (S) att många grupper i samhället är beroende av ett fungerande transportsystem. Tryggheten och säkerheten måste hela tiden vara i fokus. Det är inte acceptabelt att onyktra förare kör skolbussar, färdtjänst m.m. Den offentliga upphandlingen kan vara ett kraftfullt medel i dessa frågor. Till exempel gjorde kravet på miljöbilar i många offentliga upphandlingar att det fanns en marknad för just miljöbilar. Regeringen bör därför uppmana Sveriges Kommuner och Landsting att rekommendera sina medlemmar att kräva alkolås i alla former av fordon vid offentlig upphandling. Staten har också ett ansvar, och därför bör regeringen säkerställa att alla statliga myndigheter har alkolås som krav i sina upphandlingar av fordon.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen har beslutat om att den statliga fordonsparken successivt ska försees med alkolås. Detta innebär att bilar som köps in eller leasas i största möjliga utsträckning ska vara utrustade med alkolås, och man eftersträvar att minst 75 % av den statliga fordonsflottan ska ha alkolås 2012 (förordning (2009:1) om miljö- och trafiksäkerhetskrav för myndigheters bilar och bilresor). Att myndigheterna ska sträva efter att 75 % av deras egna och leasade fordon ska ha alkolås 2012, är att se som ett första steg. Målet inbegriper även äldre fordon och olika fordonstyper. Tidsaspekten är ofta en faktor som har betydelse på grund av upphandlingsavtal och andra avtal.

Utskottet kan vidare med intresse konstatera att på senare år har allt fler kommuner valt att ställa alkolås som krav vid upphandling, i synnerhet för skolskjutsar. I kombination med den nu beslutade förordningen hyser utskottet därför god tillförsikt om att den positiva utvecklingen fortsätter.

Utskottet bedömer mot denna bakgrund att utvecklingen går väl i linje med motionärernas önskemål och ser ingen anledning att nu ta något initiativ i ärendet. Utskottet avstyrker därför motionsförslagen 2010/11:T8 yrkandena 2 och 3 av Siv Holma m.fl. (V, MP) och 2010/11:T362 i denna del av Börje Westlund (S).

Förmånsvärde vid alkolås i tjänstebilar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om förmånsvärde på tjänstebilar som är utrustade med alkolås. Utskottet ser med tillfredsställelse på att regeringen avser att återkomma senare under riksmötet med förslag om att alkolås inte ska vara värdehöjande vid beräkningar av bilförmån.

Motionen

I motion 2010/11:T362 anför *Börje Westlund* (S) att all trafik måste hållas fri från alkohol och droger. Sverige bör underlätta för dem som på frivillig väg vill installera alkolås. Hinder som att förmånsvärdet på tjänstebilar höjs måste tas bort.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening är det viktigt att fler fordon utrustas med alkolås. En åtgärd för att stimulera att bilparken i ökad utsträckning försees med denna säkerhetsutrustning kan vara att alkolås undantas från sådan extrautrustning som höjer förmånsvärdet vid värderingen av bilförmån. Utskottet ser därför med tillfredsställelse på att regeringen avser att återkomma till

riksdagen med förslag om detta senare under riksmötet. Regeringen har i budgetpropositionen för 2011 angivit att det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2011.

Med anledning av det pågående beredningsarbetet i Regeringskansliet och aviserad proposition i ärendet avstyrker utskottet motion 2010/11:T362 i denna del av Börje Westlund (S).

Reservationer

1. Alkolås efter rattfylleri, punkt 1 (S, MP, V)

av Anders Ygeman (S), Pia Nilsson (S), Lars Mejern Larsson (S), Désirée Liljevall (S), Leif Pettersson (S), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Stina Bergström (MP) och Siv Holma (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i körkortslagen (1998:488)
2. lag om ändring i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:26 punkt 2 och motion 2010/11:T8 av Siv Holma m.fl. (V, MP) yrkande 4, bifaller delvis proposition 2010/11:26 punkt 1 och avslår motionerna 2010/11:T362 av Börje Vestlund (S) i denna del och 2010/11:T442 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi har länge drivit krav på införande av alkolås i fordon. Vi ser en risk att alkoholrelaterade olyckor i framtiden kommer att öka, eftersom tillgängligheten på alkohol blir allt större. Alkolåset har en rehabiliterande verkan på personer med alkoholproblem och är därmed ett effektivt verktyg i arbetet med att minska alkoholens sociala skadeverkningar. I dag utfärdas ett körkort med en provotid på två år. Regeringen anser att det nya regelsystemet om körkort villkorat med alkolås efter rattfylleri även ska omfatta personer som begår rattfylleri under provotiden för ett körkort. Vi anser att förslaget sänder märkliga signaler till nya bilförare. Om en person kör för fort dras körkortet in och person avkrävs ett nytt körkortsprov. Men om personen ”en andra chans”, dvs. behöver inte genomföra körkortsprov en gång till. Vi tycker också att förslaget är olämpligt på den grunden att provotiden är en form av bedömning av lämpligheten att inneha körkort. En person som döms för rattfylleri har inte tagit till sig kunskaper om alkoholens påverkan på bilkörning och är inte lämpad att behålla körkortet.

Vi vill att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett omarbetat förslag där de nya reglerna om alkolås vid rattfylleri inte omfattar förare som begår rattfylleribrott under provotiden. I avvaktan på att regeringen återkommer i frågan godtar vi det nu aktuella lagförslaget.

Vad vi nu anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

2. Obligatoriskt införande av alkolås, punkt 3 (S, MP, V)

av Anders Ygeman (S), Pia Nilsson (S), Lars Mejern Larsson (S), Désirée Liljevall (S), Leif Pettersson (S), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Stina Bergström (MP) och Siv Holma (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:T8 av Siv Holma m.fl. (V, MP) yrkande 1, 2010/11:T9 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkandena 1 och 2 samt 2010/11:T362 av Börje Vestlund (S) i denna del och bifaller delvis motionerna 2010/11:T411 av Anita Brodén och Annika Qarlsson (FP, C) yrkande 3 och 2010/11:T442 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Vi anser att alkolåsfrågan borde drivas betydligt mer aktivt, inte minst i EU-sammanhang. Redan 2004 tillsatte den dåvarande socialdemokratiska regeringen en utredning med uppgiften att utreda möjligheterna att införa alkolås senast 2012. Alkolåsutredningen (SOU 2006:72) presenterade 2007 ett antal viktiga förslag och slutsatser. Utredningen konstaterade att ett system med alkolås i alla bilar skulle kunna rädda omkring 100 liv per år och att samhällets kostnader för trafikolyckor skulle minska med närmare 6 miljarder kronor per år. Regeringen har försummat att driva igenom flera viktiga förslag som utredningen lämnade, bl.a. att alkolås ska vara obligatoriskt i alla nya bilar, såväl fordon i tung trafik som personbilar, och att ställa krav på att samtliga bilar inom ramen för statens myndigheter ska ha alkolås som standard.

Vi vill framhålla att alkolås i bilen är ett effektivt sätt att förhindra att man kör alkoholpåverkad. Om alla bilar hade alkolås skulle antalet rattfyllerister på vägarna minska dramatiskt. Den tunga trafiken är särskilt utsatt i olyckssammanhang eftersom en olycka kan få förödande konsekvenser.

Vi vill att alkolås ska bli obligatoriskt i nya personbilar samt i alla fordon i yrkesmässig trafik. Vi vill att Sverige ska arbeta för att genomföra detta krav i hela EU och att Sverige ska ansöka om ett tillfälligt undantag för att i förtid få införa regler om alkolås i nya personbilar samt i bussar och lastbilar i yrkesmässig trafik.

Vad vi nu anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

3. Alkolås som upphandlingskrav, punkt 4 (S, MP, V)

av Anders Ygeman (S), Pia Nilsson (S), Lars Mejern Larsson (S), Désirée Liljevall (S), Leif Pettersson (S), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Stina Bergström (MP) och Siv Holma (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:T8 av Siv Holma m.fl. (V, MP) yrkandena 2 och 3 samt

2010/11:T362 av Börje Vestlund (S) i denna del.

Ställningstagande

Vi vill framhålla att många grupper i samhället är beroende av ett väl fungerande transportsystem. Tryggheten och säkerheten måste hela tiden vara i fokus. Vi tycker inte att det är acceptabelt att onyktra förare kör skolbussar, färdtjänst m.m. Den offentliga upphandlingen kan vara ett kraftfullt medel i dessa frågor. Vi vill belysa att regeringen har makt att omedelbart påverka den egna verksamheten alkolås. Regeringen har tidigare ställt krav på att 75 % av de statliga bilarna ska ha alkolås. Vi tycker inte att det finns någon godtagbar anledning att inte höja den gränsen till 100 %. Ett gott exempel är kravet i många offentliga upphandlingar att bilar skulle vara miljöbilar, vilket har lett till att det finns en marknad för just miljöbilar.

Vi anser därför att det bör ställas större krav på kommuner och landsting att inkludera krav på alkolås i sina upphandlingar. Regeringen bör därför uppmana Sveriges Kommuner och Landsting att rekommendera sina medlemmar att kräva alkolås i alla former av fordon vid offentlig upphandling. Vi vill också att regeringen ställer krav på de statliga myndigheterna att alkolås ska installeras i alla nya fordon de använder i sin verksamhet och att lagstiftningen ska ändras så att det blir krav på att alla skolskjutsar ska förses med alkolås.

Vad vi nu anfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2010/11:26 Alkolås efter rattfylleri:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse.

Följdmotionerna

2010/11:T8 av Siv Holma m.fl. (V, MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen omgående bör återkomma till riksdagen med ett förslag som omfattar krav på alkolås som standardutrustning vid köp av nya personbilar, bussar och lastbilar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i väntan på att en lag om obligatorisk alkolås träder i kraft, ställer krav på de statliga myndigheterna att alkolås ska installeras i alla nya fordon de använder i sin verksamhet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstiftningen ska ändras så att det blir krav på att alla skolskjutsar ska förses med alkolås.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagförslaget bör omarbetas så att de nya reglerna om alkolås vid rattfylleri inte omfattar förare som begår rattfylleribrott under provotiden.

2010/11:T9 av Anders Ygeman m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att alkolås införs i alla nya personbilar samt i bussar och lastbilar i yrkesmässig trafik inom EU.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska ansöka om ett tillfälligt undantag för att i förtid få införa regler om alkolås i nya personbilar samt i bussar och lastbilar i yrkesmässig trafik.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:T362 av Börje Vestlund (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nödvändiga åtgärder för att öka trafiksäkerheten.

Vad avser alkoholås.

2010/11:T411 av Anita Brodén och Annika Qarlsson (FP, C):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett snabbare införande av alkotester i motorfordon.

2010/11:T442 av Lars-Axel Nordell (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett permanent system för villkorlig körkortsåterkallelse för rattfylleridömda ska införas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att installation av alkoholås i bilar för dömda personer ska åtföljas av obligatorisk trafiksäkerhetsinformation för att uppnå minimal risk för återfall.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjligheten till körkort villkorat med alkoholås ska finnas även när en läkare anmäler att en persons körkort bör återkallas på grund av alkoholproblem.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att teknik för att avslöja förare som är påverkade av alkohol, andra droger, trötthet eller sjukdom ska vara installerad i alla nysålda bilar inom EU fr.o.m. 2014.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska anhänga om att få bli försöksland inom EU för att teknik för att avslöja förare som är påverkade av alkohol, andra droger, trötthet eller sjukdom ska vara installerad i alla nyförsålda bilar fr.o.m. 2012.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)

Härigenom föreskrivs i fråga om körkortslagen (1998:488)

dels att 5 kap. 12 § ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 2 §, 3 kap. 4, 13 och 20 §§, 4 kap. 6–8 §§, 5 kap. 1, 2, 5, 6 och 14 §§ samt, 7 kap. 2 och 8 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 5 kap. 13 § ska lyda ”Nytt körkort efter återkallelse eller villkor om alkoholås”,

dels att det i lagen ska införas 15 nya paragrafer, 5 kap. 15 a–27 §§ och 7 kap. 8 a §, samt närmast före 5 kap. 16 och 26 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.2 §¹

Fordons- och viktbegreppen i denna lag har samma betydelse som i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner.

Med alkoholås avses en sådan anordning i ett fordon som hindrar att fordonet startas och körs av förare som har alkohol i utandningsluften.

3 kap.4 §²

Förrarprovet består för behörigheten AM av ett kunskapsprov och för övriga behörigheter av ett kunskapsprov och ett körprov. Förrarprov får inte avläggas om spårtime löper.

Kunskapsprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 1 § första stycket 1 och 3. För behörigheten AM krävs dessutom att sökanden uppfyller kravet i 1 § första stycket 2 och har gått igenom utbildning för moped klass I enligt lagen (2009:121) om utbildning till förare av mopeder, snöskotrar och terränghjulingar.

Kunskapsprov behöver dock inte avläggas för behörigheten A av den som redan har ett körkort med behörigheten A1.

Körprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 1 § första stycket 1–3.

Förrarprovet består för behörigheten AM av ett kunskapsprov och för övriga behörigheter av ett kunskapsprov och ett körprov. Förrarprov får inte avläggas om spårtime *eller villkorstid* löper.

¹ Senaste lydelse 2001:571.

² Senaste lydelse 2009:189.

13 §

Ett körkort gäller inte om

1. det inte har förnyats efter föreläggande,
2. det är återkallat eller omhändertaget enligt 5 kap.,
3. det har ersatts med annat körkort,
4. det har bytts ut mot ett utländskt körkort, *eller*
5. innehavaren dessutom har ett eller flera andra giltiga körkort utfärdade i andra stater inom EES och inte efter uppmaning anger vilket av körkorten som *skall* behållas eller anger att ett annat än det svenska körkortet *skall* behållas.

Ett körkort *skall* också förklaras ogiltigt om körkortshavaren begär det. Ogiltigheten får begränsas till att avse viss behörighet.

4. det har bytts ut mot ett utländskt körkort,
5. innehavaren dessutom har ett eller flera andra giltiga körkort utfärdade i andra stater inom EES och inte efter uppmaning anger vilket av körkorten som *ska* behållas eller anger att ett annat än det svenska körkortet *ska* behållas, *eller*

6. körkortsinnehavet varit förenat med villkor om alkohol och villkorstiden löpt ut.

Ett körkort *ska* också förklaras ogiltigt om körkortshavaren begär det. Ogiltigheten får begränsas till att avse viss behörighet.

20 §³

Förarprovet består för förarbevis av ett kunskapsprov. Kunskapsprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 19 § 1 och har gått igenom utbildning för fordonsslaget enligt lagen (2009:121) om utbildning till förare av mopeder, snöskotrar och terränghjulingar.

Kunskapsprov får inte avläggas innan spärrtid eller giltighetstid för återkallelse tills vidare löpt ut om återkallelse skett enligt 5 kap. 3 § 1, 2, 3 eller 4.

Kunskapsprov får inte avläggas innan spärrtid eller giltighetstid för återkallelse tills vidare löpt ut om återkallelse skett enligt 5 kap. 3 § 1, 2, 3 eller 4. *Detsamma gäller om körkortsinnehavet förenats med villkor om alkohol och villkorstiden inte löpt ut.*

4 kap.

6 §⁴

Uppsikt under övningskörning inom polisväsendet eller Försvarmakten får utövas endast av den som

1. fyllt 21 år,
2. har behörighet för fordon av det slag körningen avser, och
3. under sammanlagt minst tre av de senaste tio åren har haft sådan behörighet.

Uppsikt enligt första stycket får dock inte utövas av den vars körkort eller förarbevis under de senaste tre åren har varit återkallat enligt

³ Senaste lydelse 2009:189.

⁴ Senaste lydelse 2009:189.

1. 5 kap. 3 § 1, 5 eller 6, eller
2. 5 kap. 3 § 2–4, om den sammanlagda spärrtid som under de senaste tre åren har bestämts enligt 5 kap. 6 § överstiger tre månader.

Uppsikt enligt första stycket får inte heller utövas av den vars körkortsinnehav

1. är förenat med villkor om alkoholås, eller
2. har varit förenat med villkor om alkoholås under de tre senaste åren.

Med återkallelse avses i andra stycket även återkallelse tills vidare enligt 5 kap. 5 § och med spärrtid sådan giltighetstid som beslutats enligt den paragrafen.

7 §⁵

Uppsikt under övningskörning som avses i 5 § 4 får utövas endast av den som har godkänts som handledare för den som övningskör. Sådant godkännande får meddelas den som

1. fyllt 24 år,
2. har körkort för fordon av det slag körningen avser,
3. under sammanlagt minst fem av de senaste tio åren haft ett sådant körkort, och
4. under de senaste fem åren har genomgått introduktionsutbildning, om det är fråga om övningskörning för förarbehörighet B.

Ett godkännande som handledare får dock inte meddelas den vars körkort under de senaste tre åren har varit återkallat enligt 6 § andra och tredje styckena.

Ett godkännande som handledare får dock inte meddelas den vars körkort under de senaste tre åren har varit återkallat enligt 6 § andra och fjärde styckena. *Ett godkännande som handledare får inte heller meddelas den vars körkortsinnehav är eller under de tre senaste åren har varit förenat med villkor om alkoholås.*

⁵ Senaste lydelse 2010:799.

8 §⁶

Ett godkännande som handledare enligt 7 § upphör att gälla, om handledarens körkort återkallas enligt 5 kap. 3 § eller återkallas tills vidare enligt 5 kap. 5 §.

Ett godkännande som handledare enligt 7 § upphör att gälla, om handledarens körkort återkallas enligt 5 kap. 3 § eller återkallas tills vidare enligt 5 kap. 5 §.

Detsamma gäller om handledarens körkortsinnehav förenas med villkor om alkohol.

Transportstyrelsen ska på begäran av handledaren eller den som övningskör upphäva ett godkännande som handledare.

5 kap.

1 §

Ett körkortsingripande sker genom återkallelse av körkortet eller genom varning.

Ett körkortsingripande sker genom återkallelse av körkortet, genom varning eller genom att körkortsinnehavet förenas med villkor om alkohol.

Ett körkortsingripande med anledning av brottslig gärning skall när det gäller frågan om brott föreligger grunda sig på en laga-kraftvunnen dom, ett godkänt strafföreläggande, ett godkänt föreläggande om ordningsbot eller ett beslut om åtalsunderlåtelse enligt 20 kap. rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan författning.

Ett körkortsingripande med anledning av brottslig gärning ska när det gäller frågan om brott föreligger grunda sig på en laga-kraftvunnen dom, ett godkänt strafföreläggande, ett godkänt föreläggande om ordningsbot eller ett beslut om åtalsunderlåtelse enligt 20 kap. rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan författning.

Med svensk dom jämföras vid tillämpningen av denna lag brottmålsdom eller annat likvärdigt avgörande som har meddelats av en utländsk domstol eller någon annan utländsk myndighet.

2 §⁷

Vad som sägs i detta kapitel om körkort gäller också körkortstillstånd, traktorkort och förarbevis. Vad som sägs om körkortshavare gäller också innehavare av förarbevis och innehavare av traktorkort.

Vad som föreskrivs i detta kapitel om körkort gäller också körkortstillstånd, traktorkort och förarbevis. Vad som föreskrivs om körkortshavare gäller också innehavare av förarbevis och innehavare av traktorkort. Vad som föreskrivs om spärrtid i 6 § andra stycket gäller endast körkort. Vad som föreskrivs om villkor om alkohol för körkortsinnehav i 16–

⁶ Senaste lydelse 2009:1352.

⁷ Senaste lydelse 2009:189.

27 §§ gäller endast den som har körkort.

Vissa undantag för förarbevis från vad som sägs i första stycket finns i 2 a §.

Vissa ytterligare undantag för förarbevis finns i 2 a §.

I fråga om utfärdande av nytt förarbevis efter återkallelse ska hänvisningen i 14 § första stycket till kraven i 3 kap. 1 § i stället avse 3 kap. 19 §.

5 §

Ett körkort *skall* återkallas tills vidare i avvaktan på ett slutligt avgörande av återkallelsefrågan om det på sannolika skäl kan antas att körkortet kommer att återkallas *villkorligt enligt 12 § på grund av 3 § 1 eller* slutligt på någon av de grunder som avses i 3 § 1–7. Om beslutet grundas på misstanke om brottslig gärning, *skall* beslutets giltighetstid begränsas enligt vad som gäller för spärrtid enligt 6 §.

Ett körkort *ska* återkallas tills vidare i avvaktan på ett slutligt avgörande av återkallelsefrågan om det på sannolika skäl kan antas att körkortet kommer att återkallas slutligt på någon av de grunder som avses i 3 § 1–7. Om beslutet grundas på misstanke om brottslig gärning, *ska* beslutets giltighetstid begränsas enligt vad som gäller för spärrtid enligt 6 §.

6 §

Vid körkortsåterkallelse enligt 3 § 1–6 *skall* det bestämmas en tid inom vilken ett nytt körkort inte får utfärdas (spärrtid). Spärrtiden *skall* vara lägst en månad och högst tre år. Om körkortet återkallas enligt 3 § 1 och det är fråga om grovt brott, *skall* spärrtiden bestämmas till lägst ett år.

Vid körkortsåterkallelse enligt 3 § 1–6 *ska* det bestämmas en tid inom vilken ett nytt körkort inte får utfärdas (spärrtid). Spärrtiden *ska* vara lägst en månad och högst tre år. Om körkortet återkallas enligt 3 § 1 och det är fråga om grovt brott, *ska* spärrtiden bestämmas till lägst ett år.

Om körkortet återkallas för den som avses i 16 § första stycket, ska spärrtiden bestämmas till lägst den villkorstid som enligt 20 § skulle ha bestämts vid bifall till en ansökan enligt 17 § och högst tre år.

I 23 och 25 §§ finns regler om hur spärrtiden ska bestämmas i särskilda fall.

14 §⁸

Efter återkallelse får nytt körkort utfärdas endast om sökanden har körkortstillstånd, har avlagt god-

Efter återkallelse får nytt körkort utfärdas endast om sökanden har körkortstillstånd, har avlagt god-

⁸ Senaste lydelse 2003:216.

känt förarprov och även i övrigt uppfyller kraven i 3 kap. 1 § om inte annat sägs i andra stycket *eller* 15 §.

Har tiden för körkortets ogiltighet efter återkallelse med stöd av 3 § 2–4 bestämts till högst ett år får nytt körkort utan ytterligare prövning utfärdas efter ansökan. Har tiden för körkortets ogiltighet efter återkallelse med stöd av 3 § 1, 5–6 bestämts till högst ett år, eller om körkortet återkallats med stöd av 3 § 7–8, får nytt körkort utfärdas efter ansökan om sökanden har körkortstillstånd.

15 a §

Vid utfärdande av körkort efter återkallelse i fall som avses i 24 § tillämpas inte 14 och 15 §§. I stället ska ett nytt körkort utfärdas utan ansökan vid spärrtidens utgång.

15 b §

När villkorstiden är slut får ett nytt körkort utan villkor om alkoholås utfärdas efter ansökan, om sökanden har körkortstillstånd.

Om det i beslutet om villkor om alkoholås finns krav som ska uppfyllas för utfärdande gäller de kraven i stället för första stycket. Detsamma gäller ett beslut av Transportstyrelsen som fattats efter beslutet om villkor om alkoholås men innan villkorstiden löpt ut.

Villkor om alkoholås för körkortsinnehav

16 §

Bestämmelserna i 17–27 §§ samt 7 kap. 8 a § är tillämpliga i fråga om den som

1. är permanent bosatt i Sverige och

2. har ett körkort som

a) är utfärdat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och

b) kan återkallas med stöd av 3 § 1 på grund av brott mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott till följd av alkoholförtäring.

Bestämmelserna tillämpas emellertid inte om prövotid enligt 3 kap. 18 § löpte vid tidpunkten för brottet och körkortet ska återkallas även på annan grund än som anges i första stycket.

Med återkallelse avses i denna paragraf även återkallelse tills vidare enligt 5 §.

17 §

I fråga om körkortshavare som avses i 16 § får det, i stället för körkortsåterkallelse, beslutas att körkortsinnehavet under viss tid (villkorstid) ska vara förenat med villkor om alkoholås. Ett sådant beslut meddelas efter ansökan.

Om körkortsinnehavet har förenats med villkor om alkoholås tills vidare och villkorstiden löper tills körkortet kan återkallas slutligt, får beslut om att körkortsinnehavet ska förenas med villkor om alkoholås meddelas utan ansökan.

18 §

En ansökan om beslut om villkor om alkoholås ska innehålla

1. ett läkarintyg enligt särskilt formulär, och

2. en förklaring om att sökanden är villig att uppfylla de särskilda villkor som gäller för körkortsinnehav enligt 22 §.

Ansökan ska ges in till Transportstyrelsen senast inom fyra veckor från det att sökanden getts tillfälle att yttra sig inför ett slutligt beslut om återkallelse.

19 §

En ansökan om beslut om villkor om alkohol får bifallas endast om sökanden med hänsyn till sina personliga och medicinska förhållanden bedöms som lämplig för körkortsinnehav med villkor om alkohol. Sådan lämplighet förutsätter att sökanden

1. kan antas komma att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken,

2. inte brukar narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64), och

3. uppfyller de andra medicinska krav än krav på frånvaro av alkoholmissbruk eller alkoholberoende som är nödvändiga med hänsyn till trafiksäkerheten.

20 §

Om ett beslut om villkor om alkohol fattas, ska sökandens rätt att framföra körkortspliktiga fordon under villkorstiden vara begränsad på det sätt som anges i 22 §. Villkorstiden ska vara ett år, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Villkorstiden ska vara två år, om

1. återkallelse skulle ha skett enligt 3 § 1 på grund av brott mot 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, eller

2. återkallelse annars skulle ha skett enligt 3 § 1 och sökanden

a) under de senaste fem åren före det brott som har föranlett återkallelsen har gjort sig skyldig till annat brott mot 4 eller 4 a § lagen om straff för vissa trafikbrott till följd av alkoholförtäring, eller

b) har diagnosen alkoholberoende eller alkoholmissbruk.

Om villkorstiden har bestämts till ett år och körkortshavaren under denna tid visar sig ha diagnosen alkoholberoende eller

alkoholmissbruk, ska villkorstiden förlängas till två år. Om det finns anledning att anta att körkortshavaren har ett sådant beroende eller missbruk, får denne föreläggas att ge in läkarintyg om dessa förhållanden.

Med återkallelse avses i denna paragraf även återkallelse tills vidare enligt 5 §.

21 §

Om ett innehav av körkort ska förenas med villkor om alkoholås, ska körkortet förnyas enligt 3 kap. 14 §. I fall som avses i 24 § ska ett nytt körkort utfärdas.

Om körkortet är utfärdat i en annan EES-stat än Sverige, ska det i stället bytas ut enligt 6 kap. 6 §.

När innehavet av ett körkort förenas med villkor om alkoholås ska det i körkortet finnas uppgift om detta.

22 §

Den vars körkortsinnehav är förenat med villkor om alkoholås får

- 1. framföra körkortspliktiga fordon endast i Sverige, och*
- 2. framföra endast sådana körkortspliktiga fordon som är utrustade med ett godkänt alkoholås.*

Körkortshavaren ska följa de föreskrifter som meddelas i anslutning till denna lag.

23 §

Om körkortshavaren bryter mot 22 §, och därigenom inte längre bedöms uppfylla kraven på lämplighet enligt 19 § 1, ska beslutet om villkor om alkoholås undanröjas. Beslutet ska även undanröjas om körkortshavaren under villkorstiden inte uppfyller de krav på lämplighet som anges i 19 § 2 och 3.

Om beslutet undanröjs, ska körkortet återkallas. En spärrtid ska då bestämmas som motsvarar den återstående villkorstiden.

Med återkallelse avses i andra stycket även återkallelse tills vidare enligt 5 kap. 5 § och med spärrtid sådan giltighetstid som beslutats enligt den paragrafen.

24 §

Om innehavet av ett körkort ska förenas med villkor om alkoholås och körkortet även ska återkallas på annan grund, ska beslutet om villkor om alkoholås avse innehavet av det körkort som utfärdas efter återkallelsen.

Om ett körkort återkallas under löpande villkorstid, ska även innehavet av det körkort som utfärdas efter återkallelsen förenas med villkor om alkoholås, om inte beslutet om villkor om alkoholås ska undanröjas enligt 25 §. Den nya villkorstiden ska då motsvara den tid som återstod av villkorstiden för det förstnämnda körkortet när detta återkallades.

Med återkallelse avses i denna paragraf även återkallelse tills vidare enligt 5 §.

25 §

Om ett körkort ska återkallas under löpande villkorstid och körkortshavaren på grund av det inträffade inte längre bedöms uppfylla kraven på lämplighet enligt 19 §, ska beslutet om villkor om alkoholås undanröjas. Körkortet ska då återkallas även på grund av det brott som föranledde beslutet om villkor om alkoholås.

Vid återkallelse enligt första stycket får den spärrtid som ska bestämmas inte underskrida den återstående villkorstiden. Den får inte heller underskrida den kortaste spärrtid som gäller vid återkallelse på grund av en sådan

händelse som föranleder att beslutet om villkor om alkoholås undanröjs.

Om provotid enligt 3 kap. 18 § löpte vid tidpunkten för den händelse som föranleder fråga om återkallelse, ska beslutet om villkor om alkoholås alltid undanröjas.

Med återkallelse avses i denna paragraf även återkallelse tills vidare enligt 5 kap. 5 § och med spärrtid sådan giltighetstid som beslutats enligt den paragrafen.

Godkänt alkoholås

26 §

Innan en viss typ av alkoholås får användas ska den genomgå teknisk prövning. Den tekniska prövningen får utföras endast av godkända provorgan. Provorgan ska godkännas genom ackreditering enligt lagen (1992:1119) om teknisk kontroll eller motsvarande förfarande.

27 §

Den typ av alkoholås som används ska vara godkänd. Ett godkännande får återkallas om föreskrifter om godkännande av alkoholås som meddelats i anslutning till denna lag inte iakttagits.

7 kap.

2 §⁹

Transportstyrelsen prövar ärenden om

1. medgivande enligt 2 kap. 11 § andra stycket,
2. förlängd giltighet enligt 3 kap. 12 §,
3. godkännande av handledare,
4. förhandsbesked,
5. villkor för innehav av körkortstillstånd och körkort,

Transportstyrelsen prövar ärenden om

1. medgivande enligt 2 kap. 11 § andra stycket,
2. förlängd giltighet enligt 3 kap. 12 §,
3. godkännande av handledare,
4. förhandsbesked,
5. villkor för innehav av körkortstillstånd och körkort,

⁹ Senaste lydelse 2009:1352.

6. körkortstillstånd,
 7. körkortsingripande, *och*
 8. giltighet eller utbyte av ett utländskt körkort.
 Transportstyrelsen prövar också ärenden enligt
 1. 3 kap. 3 §,
 2. 3 kap. 13 § första stycket 1 och 5 samt andra stycket, och
 3. 3 kap. 16 § 1.
 Transportstyrelsen prövar frågor om utfärdande av körkort.

6. körkortstillstånd,
 7. körkortsingripande,
 8. giltighet eller utbyte av ett utländskt körkort, *och*
 9. *godkännande av alkoholås och återkallelse av godkännandet enligt 5 kap. 27 §.*
 Transportstyrelsen prövar också ärenden enligt
 1. 3 kap. 3 §,
 2. 3 kap. 13 § första stycket 1 och 5 samt andra stycket, och
 3. 3 kap. 16 § 1.
 Transportstyrelsen prövar frågor om utfärdande av körkort.

8 §¹⁰

Giltighetstid för återkallelse tills vidare och spärrtid med anledning av återkallelse räknas från den dag *då* beslutet delges körkortshavaren eller från den tidigare dag när körkortshavaren överlämnar körkortet till Transportstyrelsen. Har beslutet föregåtts av ett beslut om omhändertagande av körkortet eller av ett beslut om återkallelse tills vidare, räknas spärrtiden från det först delgivna beslutet. Har giltigheten av ett beslut om återkallelse av körkort tills vidare löpt ut när slutligt beslut om körkortsingripande fattas ska den tid under *vilket* körkortet varit ogiltigt räknas av från spärrtiden.

Giltighetstid för återkallelse tills vidare och spärrtid med anledning av återkallelse räknas från den dag *när* beslutet delges körkortshavaren eller från den tidigare dag när körkortshavaren överlämnar körkortet till Transportstyrelsen. Har beslutet föregåtts av ett beslut om omhändertagande av körkortet, ett beslut om återkallelse tills vidare *eller ett beslut om villkor om alkoholås*, räknas spärrtiden från det först delgivna beslutet. Har giltigheten av ett beslut om återkallelse av körkort tills vidare *eller villkorstid vid villkor om alkoholås* löpt ut när slutligt beslut om körkortsingripande fattas, ska den tid under vilken körkortet varit ogiltigt *eller körkortsinnehavet varit förenat med villkor om alkoholås* räknas av från spärrtiden.

Spärrtiden löper i andra fall från den dag som anges i beslutet.

8 a §

Villkorstid räknas från den dag när beslutet om villkor om alkoholås delges körkortshavaren. Har beslutet föregåtts av ett beslut om att körkortsinnehavet ska förenas med villkor om alkoholås tills vidare,

¹⁰ Senaste lydelse 2009:1352.

räknas villkorstiden från det först delgivna beslutet. Har ett beslut om att körkortsinnehavet ska förenas med villkor om alkoholås tills vidare fattats och har villkorstiden löpt ut när slutligt beslut om körkortsingripande fattas, ska den tid under vilken körkortsinnehavet först varit förenat med villkor om alkoholås räknas av från villkorstiden.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2011 i fråga om 5 kap. 26 och 27 §§ och i övrigt den 1 januari 2012.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för den som senast den 31 december 2011 fått en ansökan om villkorlig körkortsåterkallelse beviljad enligt lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Härigenom föreskrivs att ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1999 och upphör att gälla den 1 januari 2011. För den som fått ansökan beviljad enligt 6 § och då villkorstiden inte löpt ut innan lagen upphör att gälla, ska dock bestämmelserna fortsätta att tillämpas.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1999 och upphör att gälla den 1 januari 2012. För den som fått ansökan beviljad enligt 6 § och då villkorstiden inte löpt ut innan lagen upphör att gälla, ska dock bestämmelserna fortsätta att tillämpas.

¹ Senaste lydelse av lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser 2008:1410.